

برگ‌های سبز حنا، عمدتاً این‌جا در دلگان کاشت می‌شوند

در زمین‌های دلگان، در کنار بوته‌های حنا، نخل‌های خرما هم قد کشیده‌اند

بوته‌های حنا در گرمای تابستان آماده چیدن می‌شوند

امام‌بخش عبداللهی کشاورز با تجربه دلگانی

خشک شدن برگ‌ها ممکن است تا ۱۰ روز هم زمان ببرد. باد جنوبی رطوبت دارد و حنا را زرد می‌کند به همین خاطر اگر باد جنوبی بود باید کار را تعطیل کنیم. هوای صاف و باد شمالی بهترین زمان برای چیدن حناست.» آقای عبداللهی درباره دستمزد کارگران هم برآیمن می‌گوید: «کارگران از ۷ تا ۱۱:۳۰ ظهر و از ۳:۳۰ عصر تا پیش از اذان مغرب مشغول چیدن بوته‌های حنا می‌شوند و روزانه ۳۰۰ هزار تومان دستمزد می‌گیرند. در منطقه ما کارگری که زیردست بنا کار می‌کند ۲۰۰ هزار تومان حقوق می‌گیرد اما برای برش حنا ۳۰۰ هزار تومان، چون کارگری که در روز حنا بکند، روز سوم به خاطر دست‌درد نمی‌تواند کار کند؛ بوته‌های حنا سفت هستند و انگار چوب بریده می‌شود.»

حالا آخر تیرماه و موقع برداشت چین اول حناست و تمام فضای شهر و روستاهای اطراف دلگان را بوی حنا پر کرده است. کرت کرت حناها چیده می‌شود و گوشه‌ای خشک می‌شود. «برای خشک کردن هر چه فضا سایه‌تر باشد، مثل انباری بهتر است به خاطر اینکه کیفیت برگ‌ها بیشتر حفظ می‌شود. اما همه کشاورزها فضایی مثل انباری ندارند. حناهای چیده شده را کنار زمین روی زیلو می‌ریزیم و تراکتوری روی حناهای چیده شده می‌رود تا برگ‌ها و ساقه‌ها خرد شوند. بعد همه را الک می‌کنیم تا چوب‌های آن گرفته شود و بعد داخل گونی می‌ریزیم. کشاورزانی که حجم محصولشان کمتر است، مثلاً اندازه ۲۰ گونی حنا دارند همان‌جا سر زمین به دلال‌ها می‌فروشند اما آن‌هایی که محصولشان بیشتر است کیسه‌ها را به گوشه‌ای از حیاط یا انباری برده و یک‌جا می‌فروشند. سر زمین، بسته به کیفیت حنا، مقدار علف‌های هرز و یا سبز و زرد بودن برگ‌های حنا قیمت هر کیلو برگ از ۱۰ تا ۱۸ هزار تومان است.»

امام‌بخش، مرد ساده و صمیمی و مهربان دلگانی از اوضاع حنا هم مقداری گله‌مند است. او که حدود چهار سال است توانسته محصول حنای مزرعه‌اش را به کشور فرانسه صادر کند، می‌گوید: «دلگان به خاطر زمین‌ها و آب و هوایی که مناسب کشت حناست، قابلیت این را دارد که قطب کشاورزی حنا در کشور معرفی شود اما داشته‌های این دیار با برند دیگر شهرها در بازار مصرف توزیع و معرفی می‌شود و دسترنج ما در جیب دلالان و سودجویان می‌رود. گویا حنای ما فقط دست دلالان را قرمز می‌کند و زحمت کشاورزان برای مسئولان رنگی ندارد.»

که آب در آن یکنواخت بایستد، روز پیش از انتقال نشاها هم به خزانه آب می‌دهیم و هم به زمین. کارگرها هم آماده می‌شوند تا همه نشاها را از خزانه کنده و به زمین اصلی منتقل کنند. هر هکتار حدود ۴۵ هزار بوته می‌خورد. البته این حجم بوته مقدار زیادی است اما حدود ۱۰ تا ۱۵ درصد آن در زمستان از بین می‌رود. اگر این کارها انجام شود، نخستین محصول ۲۱ ماه پس از آماده کردن بذر بدست می‌آید. بذر حنای امسال، آبان ۱۳۹۹ کاشته شده است. برداشت حنا سالی دو بار است اما از سال دوم تعداد چین‌های سالیانه به سه مرتبه و در ماه‌های تیر، شهریور و نیمه دوم آبان افزایش پیدا می‌کند. تقریباً از هر هکتار هزار و ۵۰۰ تا ۲ هزار و ۵۰۰ کیلوگرم حنا برداشت می‌شود که چین شهریور ماه محصول بیشتری دارد. به چین اول که اواخر تیرماه است، حنای گرما و به برداشت دوم، اواخر آبان ماه حنای قوس می‌گوییم که برگ‌های آن حنا، سبز تیره است.»

● مقدمه چیدن حنا؛ هوای صاف و باد شمالی

از آنجایی که ذات کار کشاورزی زحمت جمع را می‌طلبد، پسران آقا امام بخش هم در این مدت همراه پدر هستند. محمد و علی هر چند که هر کدام حالا دانشجو هستند و مشغول درس خواندن اما موقع جمع کردن محصول پدر را تنها نمی‌گذارند تا او بتواند قد راست کند. برداشتی که مثل کاشت، آن هم متفاوت است.

«برای چیدن حنا هنوز هم به شکل سنتی و از داس استفاده می‌کنیم. سال اول و اولین چین، اندازه یک بند انگشت از زمین بالاتر می‌بریم. برای سال‌های بعد باید بوته حنا از روی خاک بریده شود در غیر این صورت چوب خشک پیدا می‌کند و برای بریدن کار سخت می‌شود. البته اگر زمین نرم باشد با دستگاہی مثل علف چین هم می‌شود حنا را برداشت کرد اما اگر زمین سنگ داشته باشد یا سفت باشد، دستگاہ می‌شکند. درختچه‌های جوان بدون خار هستند ولی درختچه‌های مسن خار دارند. قدیم‌ترها که کارگر زیاد بود، ۲۰ کارگر در دو روز، یک هکتار حنا را جمع می‌کردند اما اکنون هم کارگر خیلی کم شده و هم کار کردن آن‌ها کمتر از گذشته شده، تا همین چند سال پیش دو نفر روزانه یک کرت را می‌بردند اما الان همان کرت را چهار نفر می‌برند. زمان چیدن حنا هم بستگی به هوا دارد.

اگر باد شمالی باشد برگ‌ها دو روزه و زود خشک می‌شوند در غیر این صورت

حالا آخر تیرماه و موقع برداشت چین اول حناست و تمام فضای شهر و روستاهای اطراف دلگان را بوی حنا پر کرده است. کرت کرت حناها چیده می‌شود و گوشه‌ای خشک می‌شود